

Het betreden van de Heilige Weg

– Joy Mills

Men zou kunnen zeggen, dat met de geboorte van de occulte traditie van de Theosofische Vereniging, 125 jaar geleden, drie heel mooie juweeltjes openbaar werden gemaakt aan een wereld, die naar velen dachten slecht was voorbereid om zich hun schoonheid te realiseren. Deze juweeltjes, zoals ik ze graag zou willen noemen, waren niet recent opgedolven, want in werkelijkheid waren ze, voor hen die oog hadden voor hun stralende schittering, altijd onder de dekmantel van mythe en legende aanwezig geweest. Wat wellicht nieuw was, was de zetting waarin de Society deze juweeltjes het brede publiek aanbod.

Joy Mills is voorzitter geweest van de Amerikaanse afdeling van de Theosophical Society in Amerika en vice-voorzitter van de internationale Theosophical Society.

Het eerste van deze juweeltjes was en is de kennis van een eeuwenoude wijsheidstraditie, een esoterische wijsheid die de kern vormt van alle grote godsdiensten, verkondigd door wijsgeren van het Oosten en het Westen; en die nu in toenemende mate gestaafd wordt door de hedendaagse wetenschap; een wijsheidstraditie die nu bekend staat als Theosofie, gegrondvest op de fundamentele grondstelling van een absolute realiteit die zich periodiek manifesteert in heelallen – levende systemen die waarneembaar zijn, van elkaar afhankelijk en met elkaar verbonden.

Het tweede juweeltje is dat er in alle eeuwen, in alle tijdperken van de geschiedenis, de kenners van die wijsheid zijn, de bewakers, die de integriteit van de eeuwenoude waarheden van het bestaan bewaren en die deze wijsheid kenbaar maken op een manier die past bij de vele verschillende culturen en fasen van menselijke ontwikkeling. Zij zijn de wijzen, de wijsgeren, de verlossers, de leraren van de mensheid: Mahatma's, meesters van wijsheid en mededogen, de Christussen en de Boeddha's, wier leven juist getuigenis aflegt van die wijsheid.

Ten slotte is het derde juweeltje de indrukwekkende waarheid dat er een rich-

ting is, een pad, een weg, een manier van leven waardoor we ook onze plaats onder de kenners van de wijsheid kunnen vinden en zo op onze beurt de genezers en de verlossers van de mensheid worden, zij die bewust bouwen aan een wereld waarin vrede, broederschap, schoonheid, rechtvaardigheid en liefde heersen.

Ik geloof dat dit derde juweeltje heden ten dage voor ons het meest bruikbaar is. Want de meeste dringende taak waarmee we tegenwoordig geconfronteerd worden is het betreden van die heilige weg: dit is onze menselijke plicht als we in harmonie willen leven op deze kleine, mooie, nietige planeet. Werkelijk, het is een heilige weg, de weg van onze innerlijke goddelijkheid, als we erkennen wat zoveel prominente denkers zeggen, dat wij medescheppers van onze wereld zijn, deelnemers aan een participatie-universum – deelnemend hetzij in onze eigen vernietiging hetzij in de gezamenlijke onderneming om de dynamische continuïteit en verdere groei van leven zelf te beschermen. Eileen Conn, een Engelse schrijfster en adviseur van het in praktijk brengen van holistische waarden – in het bijzonder van een zgn. spiritualiteit binnen bedrijven en organisatie-transformatie – is samensteller van het boek, *Visions of Creation*. Zij verklaart:

We nemen allen deel in het scheppen van de wereld waarin we leven. Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen daden. Het beeld dat we van onszelf en van ons leven hebben kan onze persoonlijke en collectieve ervaring fundamenteel veranderen... De vernieuwing van de visie op de schepping als een schitterend, organisch geheel, het vernieuwen van ons collectieve en individuele spirituele bewustzijn, kan een 'wereld voortbrengen', een nieuwe wereld.

Om ten minste enkele aspecten van dit derde juweeltje te onderzoeken, kunnen we beginnen met ons voor te stellen dat in alle heilige literatuur een eigenaardige les is ingebed, hetzij expliciet hetzij impliciet gegeven, een diepzinnige waarheid, waaraan we onze volledige aandacht moeten

geven. H.P. Blavatsky zette dit uiteen in *De Geheime Leer*, temidden van haar bespreking van enkele van de meest metafysische en filosofische denkbeelden die in haar oeuvre zijn te vinden. Heel eenvoudig uitgedrukt is het de les of de leer dat wanneer men wijsheid zou willen verwerven, er een leven is dat geleefd moet worden.

Een schrijver over de Mahāyāna-traditie van het Boeddhisme heeft de leer op de volgende manier uitgedrukt: vragen worden op het logische gebied van de rede gesteld, doch de antwoorden op de diepzinnigste vragen worden alleen maar gevonden op het supra-logische of het supra-rationele niveau van wijsheid, van intuïtief inzicht, 'dat men alleen kan bestijgen door een leven van morele en spirituele discipline'.

Het beeld van het beklimmen of bestijgen kan velen herinneren aan de uiteenzetting van Blavatsky in *De Sleutel tot de Theosofie* dat we ons moeten opheffen naar de theosofische waarheid door studie en opnemen van de eeuwige waarheden. Vanzelfsprekend wordt met opnemen bedoeld ervoor te zorgen, dat de wijsheid een deel van ons leven wordt, maar zoals de verklaring van Blavatsky aangeeft, is dit gegrondvest op een studie van de eeuwige waarheden van deze wijsheidstraditie.

Daarom moet studie niet worden verwaarloosd. De uitspraak in *De Geheime Leer* ontkent niet de waarde van serieuze studie van de fundamentele beginselen van de theosofische gedachte, of van godsdienstige of filosofische stelsels. Evenmin wordt het feit ontkend dat veel geleerd kan worden van het bestuderen van de verschillende wetenschappen. Doch het verwerven van een dergelijke kennis hangt niet af van een bepaalde levenswijze of van de houding die men in de wereld inneemt. Kennis, van welk onderwerp dan ook – hetzij in natuurwetenschap, filosofie, godsdienst, economie, politiek – is geen wijsheid. In werkelijkheid is kennis van wezenlijk belang, maar wil kennis omgevormd worden tot wijsheid, dan moet het deel gaan uitmaken van rechtstreekse ervaring. Het is in het hier en nu van het dagelijks bestaan,

dat zulke kennis, voor zover we die ons eigen hebben kunnen maken, betekenis en doel aan onze levens geeft.

Uiteindelijk gaat het om onze levens, niet om de kennis die we bezitten of de informatie die we hebben opgenomen. Wetenschappers – of tenminste zij die bereid zijn hun standpunt van de modellen van het mechanisme en het reductionisme die zo lang hebben gegolden achter zich te laten – vertellen ons heden ten dage de schitterendste verhalen. Een toenemend aantal wetenschappelijke denkers – op het gebied van de kosmologie, van de biologie, van de natuurkunde – leidt uit hun onderzoeken en studies de stelling af, dat het universum in feite een op zichzelf staand, levend organisme is waarin alle levende wezens onderling verbonden en van elkaar afhankelijk zijn, een uitgestrekt levensweb, vol van betekenis, doelgericht, indrukwekkend en in harmonie.

Maar wat zal er van ons worden, wij mensen die op deze aarde rondlopen, die op deze nietige planeet onze woonplaats hebben gekozen, wij die dromen en hoop koesteren en aspiraties hebben, ja, wij die vechten, doden en haten en ons huis ont-heiligen, wij die onze regenwouden vernietigen, onze rivieren verontreinigen, steeds slimmere wapens bedenken waarmee we elkaar vernietigen? Wat zal er van ons terecht komen? Van ons, aan wie zo veel kennis is gegeven, alle wijsheid van de afgelopen eeuwen? En van ons die de grenzen van kennis verruimd hebben naar de meest verafgelegen sterren en innerlijk op zoek zijn gegaan naar de diepten van de psyche? Wat zal er van ons worden, wij die het moeilijk vinden om met onze broeders en zusters in vrede te leven wanneer eeuwenoude vijandschappen ons tot geweld aanzetten? We kunnen mensen zijn, maar zijn we menselijk?

Net zoals de wetenschap kan wijzen op het herstel van die eeuwenoude waarheid van de eenheid van alle bestaan – dat wij en alles wat er is, samengesteld zijn uit dezelfde wezenlijke substantie, dat er één uitgestrekt netwerk van leven bestaat – zo zouden wij onze oorspronkelijke aard kun-

nen terugvinden en door onze levenswijze de fundamentele wijsheid van onze eenheid naderbij komen. In alle spirituele tradities, die nog eens benadrukt worden in die theosofische tekstgedeelten welke over het spirituele leven gaan, zijn richtlijnen gegeven voor het leven van een leven dat waard is menselijk genoemd te worden, een leven dat eerder van betekenis is voor het leveren van een bijdrage voor het welzijn van iedereen dan dat het zelfs het kleinste deel van het levensweb zou schaden.

Het universum is in feite een op zichzelf staand, levend organisme waarin alle levende wezens onderling verbonden en van elkaar afhankelijk zijn, een uitgestrekt levensweb, vol van betekenis, doelgericht, indrukwekkend en in harmonie.

In alle tijden en in alle culturen, in elke godsdienst, kan boven het lawaai en het kabaal van het alledaagse leven uit een roep gehoord worden: ‘Ontwaak, sta op, zoek naar de wijze,’ ‘Ga in de eerste plaats op zoek naar het koninkrijk der hemelen,’ ‘Zoek naar de weg,’ ‘Kies het pad.’ Het is niet zozeer een oproep die van buitenaf komt als wel een stem die van binnenuit weerklinkt, die ons voortdrijft naar dat verheven avontuur dat naar het middelpunt van het heelal leidt, naar Zelfverwerkelijking, naar Wijsheid en Liefde, dat ons tot dat mededogen voert dat typerend is voor degene die de smart in de wereld wil verzachten. En wanneer die roep is gehoord, begeven we ons op weg, zoals alle vroegere helden deden, want we kunnen alleen maar antwoorden: ‘Ik moet gaan, koste wat het kost.’

De weg is af en toe een pad genoemd, soms een weg, en, paradoxaal, soms een pad waar geen pad is. Maar hoe het dan ook mag worden aangeduid, deze levenswijze welke naar wijsheid leidt is heilig,

want het is een geestelijke reis die ondernomen moet worden waarbij we ons volledig bewust zijn van waar we mee bezig zijn. Soms is de weg omschreven als het terugwinnen van ons authentieke Zelf, dat Ene Zelf dat gefragmenteerd is met het doelervaring op te doen om terug te keren, zoals de verloren zoon die naar het huis van zijn vader terugkeert, geheel verlicht zoals de Boeddha, teneinde allen die nog steeds worstelen en lijden op de wegen van bestaan te zegenen en te genezen.

We zijn reizigers op de geestelijke reis; we hebben op ons genomen de heilige weg naar Zelfkennis te bewandelen, de weg van dienstbaarheid aan onze broeders en zusters in alle koninkrijken van de natuur.

Een leven dat geleefd moet worden met inhoud en doel, een pad dat bewandeld moet worden, een heilige weg waarop we een geestelijke reis beginnen; hoe het dan ook omschreven wordt, onze verplichting als menselijke wezens is heel duidelijk, of zou dat onder de huidige omstandigheden in de geschiedenis moeten zijn. Zoals eerder gezegd is en zoals een wetenschapper van deze tijd het gesteld heeft, we maken deel uit van een participatie-universum en we zijn medescheppers, samen met die geweldige energieën die goddelijk genoemd kunnen worden.

We kunnen een nieuw bewustzijn scheppen, waarbij we onze eenheid en onze broederschap volledig beseffen. H.P. Blavatsky wees op dat besef als 'voortdurend het oog gevestigd hebben op het ideaal van menselijke vooruitgang en perfectie'.

Om 'bij voortduring het oog gevestigd te hebben', om zich te begeven op de heilige weg, zijn er, zoals in alles wat men onderneemt, bepaalde vereisten waaraan voldaan moet worden. Op talrijke wijzen worden deze gegeven in spirituele teksten of instructies voor het spirituele leven, maar ik zou in het bijzonder graag twee

vereisten willen uitkiezen, die van onmiddellijke toepassing zijn in ons dagelijks leven.

De eerste is de noodzaak aandacht te schenken, wat gelijk staat met het ontwikkelen van het 'bij voortduring het oog gevestigd hebben' op ons doel.

Aandacht is zo'n eenvoudig woord, maar wat betekent het in werkelijkheid? Waar aan moeten we aandacht schenken? En op welke wijze? Al direct aan het begin van dat kleine theosofische klassieke werkje, *Licht op het pad*, wordt ons verteld aandacht te besteden aan alles wat volgt, wat de voorschriften van de weg genoemd kunnen worden, in het geval wij de heilige weg mochten betreden. In andere teksten wordt bedoeld op aandacht met woorden als: 'Ontwaak, sta op...' Aandacht is een staat van voortdurende opmerkzaamheid. Het doet op ons een beroep opmerkzaam te zijn bij alles wat we doen, bij alles wat we zeggen, zowel opmerkzaam te zijn ten aanzien van onze gedachten, van onze gevoelens, als wel van onze handelingen; opmerkzaam te zijn ten aanzien van het leven om ons heen.

Er bestaat een prachtige uiteenzetting in een Boeddhistische tekst:

Als de olifant van het denkvermogen aan alle kanten getemd wordt met het touw van Opmerkzaamheid, dan verdwijnt elk gevaar en alle Goedheid verschijnt.

Denk eens aan de situatie van een reiziger die zich in een vreemd land bevindt: een voortdurende waakzaamheid wordt vereist, anders raakt hij de weg kwijt. We zijn reizigers op de geestelijke reis; we hebben op ons genomen de heilige weg naar Zelfkennis te bewandelen, de weg van dienstbaarheid aan onze broeders en zusters in alle koninkrijken van de natuur. We moeten aan de taak, die we onszelf hebben opgelegd, zorg besteden. We kunnen ook gebruik maken van de vergelijking in gevangenschap te zijn, en de aandacht die vereist wordt als we onszelf willen bevrijden. Feitelijk zijn we allemaal gevangenen in kooien van ons eigen maaksel, begrensd

door onze verlangens, onze onbeduidende zorgen, onze vrees, onze behoeften. Gedurende vele levens hebben we de muren van de gevangenis, die ons in ons eigen verleden in gijzeling houden, opgetrokken.

Wanneer gevangenen proberen te ontsnappen richten zij hun volledige aandacht op dat ene doel. Wanneer zij wakker zijn houden zij zich met niets anders bezig. Niet alleen verlangen zij naar vrijheid, maar zij hebben geen ander doel dan alleen dat ene. En al hun energie wordt besteed aan het ontdekken van middelen om te ontsnappen. Zelfs wanneer het gevangenisleven kortstondig genoeg met zich meebrengt, zoals het gezelschap van medegevangenen, blijft de gedachte aan vrijheid altijd aanwezig. Dientengevolge worden gevangenen heel oplettend en bekijken alles in het licht van de bruikbaarheid voor die ontsnapping. Aan alles wordt aandacht geschonken dat ontsnapping mogelijk zal maken.

Ik heb niet de bedoeling onwettige ontsnapping te verdedigen, maar wil er op te wijzen dat er een zekere overeenkomst bestaat, die nuttig kan zijn in het begrijpen van wat van ons gevraagd wordt aan aandacht, opmerkzaamheid, indien we aan onze huidige gevangenschap willen ontsnappen, een toestand die bepaald wordt door onze gebondenheid aan onze boeien van eigenbelang, terwijl we voortgaan op de heilige weg naar Zelfkennis, op weg naar die vrijheid, aangeduid door het woord bevrijding.

In de westerse traditie is de zoektocht naar de Heilige Graal een van de mooiste legenden. In een variant van die legende komt de held, in de persoon van een onschuldige jongeling, haast bij toeval bij een kasteel waarin een gewonde koning woont. De koning is zelf de bewaarder van de Graal. Terwijl de jonge man, wiens naam Parsifal is, toekijkt, gaat er een processie voorbij waarin de Graal wordt megedragen die we ons kunnen voorstellen, zowel als het symbool van wijsheid, als van liefde of mededogen. Nochtans is het eerste voorwerp dat wordt megedragen een zwaard, dat de gewonde koning aan Parsi-

fal aanbiedt. Maar Parsifal legt het zwaard gewoon opzij en heeft eigenlijk weinig aandacht voor de processie, behalve dan dat hij er enigszins door is geïmponeerd.

De tijd staat geen volledig onderzoek toe naar de betekenis van alle symbolen in het verhaal, maar het belangrijke feit voor onze beschouwing is het zwaard dat het denkvermogen voorstelt, de noodzaak om aandachtig te zijn en, aangezien het zwaard tweesnijdend is, is het het symbool van onderscheidingsvermogen, de eerste vereiste voor het betreden van de heilige weg. En voor onderscheidingsvermogen is aandacht, opmerkzaamheid vereist. Het verzuim van Parsifal om aandacht te geven herinnert ons eraan, dat we zo vaak verzuimen alert te zijn voor wat ieder moment ons kan bieden; gemiste kansen, over het hoofd gezien of gewoon genegeerd, doordat wij opgaan in onze eigen onbeduidende en zelfzuchtige aangelegenheden.

De tweede voorbereidende voorwaarde voor het betreden van de heilige weg kan, evenals dit met de eerste het geval is, net zo eenvoudig zijn dat het misleidend schijnt, maar weer is er een diepe betekenis die onderzocht moet worden. Deze voorwaarde wordt door HPB omschreven als de eerste stap op de reis die naar de 'Tempel van Goddelijke Wijsheid' leidt. Deze is 'een zuiver leven'. We moeten, metaforisch gezien, niet alleen letterlijk maar ook figuurlijk met reine handen komen, want het leiden van een zuiver leven doelt niet enkel op een uiterlijke reiniging, maar op een zuiver motief, een innerlijke zuiverheid van de geest, van het denkvermogen, van de emoties, wat wil zeggen dat we onszelf gereinigd hebben van alle smetten van zelfzuchtige gedachten en persoonlijk verlangen.

De mysterie- tradities van vele culturen hebben altijd de nadruk gelegd op een behoefte aan bepaalde louteringsriten en ceremoniën. Van het eenvoudige wassen van de handen tot de meer uitgebreide ceremoniën van het zich kleden in witte gewaden, of het nemen van een ceremonieel bad, het denkbeeld deel te nemen aan bepaalde louteringsriten is een wezenlijk on-

derdeel van de vereiste voorbereiding voor het betreden van de heilige weg naar verlichting.

Wat wordt bedoeld met het leiden van een zuiver leven? Volgens Plato benadrukte Socrates dat het leven dat niet kritisch wordt onderzocht niet waard is geleefd te worden. Het leven dat onder de loep wordt genomen - een leven waarin aandacht wordt geschonken aan elke levensomstandigheid, aan elke situatie, aan elk aspect van onszelf - is beslist een zuiver leven. Om zuiver te leven moeten we onszelf ontdoen van 'verstikkende gehechtheden'.

Volgens de overlevering waren de eerste woorden van de Boeddha na het bereiken van de verlichting: "Wat schitterend, wat wonderbaarlijk, alle wezens zijn geheel begiftigd met de wijsheid en het vermogen van de Tathāgata, maar helaas, vanwege de verstikkende gehechtheden, zijn zij zich er niet van bewust."

Wanneer men een rein leven leidt zijn er geen gehechtheden die zich aan ons vastklampen, die aan ons blijven vastzitten, die een belemmering voor ons zijn. We hebben ons ontdaan van de bezoedeling van onzuivere gedachten en gevoelens, van de smetten van zelfbelang en van zelfzuchtige aangelegenheden. Het is onontkoombaar dat een zuiver leven een ordelijk leven is, een leven, ontdaan van alle onbeduidende aangelegenheden, een leven waarin we bereid zijn op een eerlijke en objectieve wijze naar onszelf te kijken en, als en wanneer dit nodig is, onze koers opnieuw te bepalen.

In zijn boek, *An Approach to Reality*, gaf N. Sri Ram, eertijds voorzitter van de TS, te kennen hoe we onze gedragslijn kunnen bijstellen door aan onszelf bepaalde 'vragen van wezenlijk belang', zoals hij dit noemde, te stellen:

Wat moet het wezen van onze aanpak zijn (in elke situatie); wat moet de aard zijn van onze gedachten en gevoelens die hierbij horen; welke handeling zullen we uitvoeren? In welke richting gaat, temidden van alle omstandigheden die ons overal omringen, ware vooruitgang?

Het is niet altijd makkelijk er zeker van te zijn dat geen onzuiverheden zich aan ons vastklampen; het is zeker niet gemakkelijk onze motieven te onderzoeken om er zeker van te zijn dat onze handelingen uit een zuiver hart voortkomen. Eén ding dat we hoe dan ook kunnen doen, is op zijn minst zich te onthouden van het geven van een oordeel over de motieven van anderen en van het verpesten van relaties door het rondstrooien van praatjes, door jaloezie, vooroordeel en kwade wil.

Misschien kunnen we de gewoonte aannemen om elke morgen bij het opstaan niet alleen een lichamelijke douche te nemen, maar ook een mentale en een emotionele douche, om de dag niet enkel te beginnen met het lichaam te baden, maar ook de mentaal-emotionele aard te baden en je in het gewaad te kleden van juist voelen en van zuiver denken om de nieuwe dag tegemoet te treden.

Paulus sprak in zijn brief aan de Filippenzen over het zuivere leven voor zover het onze gedachten aangaat:

Tenslotte, broeders, al wat waar, al wat eerlijk, al wat rechtvaardig, al wat zuiver, al wat beminlijk is, al waarover goed geoordeeld wordt, indien iets deugd heet of lof verdient, denk over deze dingen.

Met hart en denken aandacht geven aan wat waar is, wat rechtvaardig is en zuiver, liefelijk, schoon; handelen is van nature creatief, spontaan, juist en goed. N. Sri Ram vatte het ideaal als volgt samen:

Er is een manier van leven die zo levenskrachtig, zuiver, oorspronkelijk, spontaan en dynamisch is, dat het leven een transformatie wordt, een staat van eeuwige vreugde, een natuurlijke extase, die door niets weggenomen kan worden.

Zo'n leven is het leiden van een rein leven, een leven van voortdurende aandacht, opmerkzaamheid; en de heilige weg wordt betreden, de weg van liefde en mededogen, van dienstbaarheid, een leven van vreugde terwijl we ons begeven naar die in-

nerlijke verlichting die er ooit voor zal zorgen dat we onze plaats innemen onder degenen die de ware kenners van wijsheid zijn, wier levens een zegen zijn voor de mensheid.

Het kan erop lijken dat het kiezen van zo een pad, de heilige weg, zonder betekenis is, wanneer we naar de wereld om ons heen kijken, als we de dagbladen lezen en naar de televisie luisteren, toekijkend naar het geweld dat de wereld in beroering brengt en waaraan geen eind komt, met een gevoel dat aan wanhoop grenst, zelfs van afgrijzen; dat het bewandelen van het pad niets kan bijdragen tot het herstellen van al het onrecht, tot het verlichten van al het lijden, tot het herstellen van het ecologisch evenwicht, tot het uitbannen van alle wreedheden die door mensen niet alleen aan mensen worden toegebracht, maar ook aan dieren en aan alle levende soorten. Zouden we er niet beter aan doen al onze energie te geven aan de vele goede doelen, te helpen, hoe gering dan ook, bij het verlichten van het leed op de wereld? Ja, we moeten beslist doen wat we kunnen, op wat voor manieren dan ook. Maar wat we uiteindelijk moeten veranderen zijn niet onze uiterlijke omstandigheden, want zij zijn niet meer dan een symptoom van de

dieperliggende ziekte die de mensheid treft – de ziekte van onwetendheid, van niet-weten, van begeerte en van de dorst naar zelfbevrediging, de ziekte waarmee de Boeddha zich zo vele eeuwen geleden bezig hield, de ziekte die de Christus herkende en waarvan elke grote leraar de identiteit heeft vastgesteld.

Als we de mensheid werkelijk willen dienen, als we het gebod, ‘volg mij’ van Christus zouden gehoorzamen, als we zouden treden in de voetstappen van de wijzen, dan moeten we de heilige weg betreden, want er is in feite geen ander pad te gaan. En terwijl we dat pad bewandelen, moeten we – zo niet de fakkel – dan toch wel de kleine vlam van wijsheid brandende houden die uiteindelijk de denkvermogens en harten van de gehele mensheid zal transformeren.

Oorspronkelijke titel
On Entering the Sacred Way,
Convention Lecture, Adyar,
december 2000

gepubliceerd in
The Theosophist,
maart 2001
Vertaling: Ton van Beek

Er is een absolute Werkelijkheid die voorafgaat aan alles wat geopenbaard is ... aan al het bestaande ... en die elke gedachte of bespiegeling te boven gaat.

... (Deze) Zijn-heid wordt in De Geheime Leer onder twee aspecten gesymboliseerd.

Aan de ene kant, absolute abstracte Ruimte ... die geen menselijk verstand ofwel kan uitsluiten van welk begrip dan ook, ofwel op zichzelf kan bevatten.

Aan de andere kant absolute abstracte Beweging die Onbeperkt Bewustzijn voorstelt...

Bewustzijn is ondenkbaar voor ons, afgescheiden van verandering, beweging symboliseert verandering, haar essentiële eigenschap... het eerste grondaxioma van De Geheime Leer is dit metafysische ENE ABSOLUTE .....

H.P. Blavatsky in de
Proloog van De Geheime Leer [14]